

REPUBLIKA SLOVENIJA
DRŽAVNI SVET

Številka: 104-01/17-1/
Ljubljana, 26. 4. 2017

EPA 1711-VII

Dr. Milan Brglez
predsednik Državnega zbora
Republike Slovenije

Državni svet Republike Slovenije je na 28. izredni seji 26. 4. 2017 ob obravnavi Zakona o vajeništvu (ZVaj), ki ga je Državni zbor sprejel na 29. redni seji 25. 4. 2017, na podlagi tretje alineje prvega odstavka 97. člena Ustave Republike Slovenije (Uradni list RS, št. 33/91-I, 42/97, 66/00, 24/03, 69/04, 68/06, 47/13 in 75/16), sprejel

ZAHTEVO,

da Državni zbor Republike Slovenije ponovno odloča o Zakonu o vajeništvu (ZVaj).

Obrazložitev:

Ob uvedbi vajeniškega sistema izobraževanja sta bila soočena dva nasprotujoča si koncepta. Prvi je favoriziral vajeništvo kot obliko delovnega razmerja, z vsemi pritiklinami delovno-pravne zakonodaje; drugi koncept pa je postavljajal dosedanje delodajalce v vlogo aktivnih izobraževalcev, vajence pa opredeljeval kot dijake. Zakon o vajeništvu, kot je bil sprejet, predstavlja nekakšno mešanico rešitev iz teh dveh temeljnih konceptov. V vajeništvo uvaja štiri kategorije izobraževancev: otroke z dokončano osnovno šolo, brezposelne odrasle, odrasle zaposlene pri delodajalcu, ki opravljajo vajeništvo, in zaposlene, ki so vajenci pri drugem delodajalcu. Gre torej za prepletanje izobraževanja oseb z bistveno različnim socialnim in pravnim statusom ter mešanje pedagoško-andragoškega izobraževalnega pristopa. Namesto da bi zakon enoznačno in transparentno urejal vsebine izobraževalnega procesa, ki je edinstven po načinu pridobivanja spretnosti na posebnem vajeniškem učnem mestu, je dana rešitev usmerjena v novo obliko delovnega razmerja za odrasle, ki se prepleta z izobraževanjem mladoletnih oseb. Izobraževanje odraslih je načelno lahko urejeno tudi v vajeniškem sistemu, vendar le v primeru, ko gre za pridobivanje kompetenc na področjih, ki so komplementarna že pridobljenim kompetencam posameznika in še to v primeru, ko je posameznik dovzeten za pridobivanje določenih spretnosti. Za vajeništvo je značilno, da izobraževanec pridobiva spretnosti in jih povezuje s teoretičnimi vsebinami izobraževalnega procesa.

Niso vsa starostna obdobja enako primerna za pridobivanje spretnosti, zato vajeništvo ni primerno za vse generacije niti za vse poklice. Konceptualno je torej zakon namesto obravnavanja populacije, ki ji je bil primarno namenjen, razpotegnjen čez strukturo popolnoma različnih oseb.

S sprejemom zakona v obstoječi obliki delodajalci niso nič bližje vlogi enakopravnih udeležencev v izobraževalnem procesu, ne morejo participirati za sredstva za izobraževanje in ostajajo v pasivni vlogi. Zbornice sicer dobivajo relativno močno vlogo v sistemu vajeniškega izobraževanja, vendar le kot zastopnice interesov delodajalcev, ne pa kot zastopnice interesov strok, kar je ena izmed njihovih temeljnih družbenih vlog.

Zakon jasno definira vsebino aktivnosti vajenca na vajeniškem učnem mestu. Dovoljene so le tiste aktivnosti po vrsti in obsegu, kot jih določa Načrt izvajanja vajeništva, ki ga verificira pristojno ministrstvo. Vajenec na učnem mestu torej ne sme biti postavljen v vlogo delavca niti ne sme opravljati del in nalog, ki niso predvidene z načrtom izvajanja vajeništva. Glede na jasno diferenciacijo med učnim in delovnim mestom ter učenjem in delom, kot izhaja iz zakona, ni smiselno v vajeniški izobraževalni sistem vpletati delovno-pravne zakonodaje niti zastopniških organizacij tako delodajalcev kot delojemalcev. Pričujoči zakon pa počne prav to.

Specifika določenih dejavnosti (gradbeništvo, gostinstvo, živilske dejavnosti itd.) narekuje, da bi se morali vajenci v posameznih strokah izjemoma usposabljeni tudi ponoči, ob nedeljah in praznikih ter z zakonom določenih dela prostih dnevih, vendar le pod pogoji, ki so določeni že v vajeniški pogodbi. Zakon tega ne omogoča.

Zakon predpisuje, da se vajeniška nagrada vajencu izplačuje tudi za čas, ko se ne usposablja praktično z delom zaradi opravičene odsotnosti (npr. bolniška). Glede na to, da vajenec ni v delovnem razmerju, njegova eksistenca ni odvisna od nagrade, zato nima smisla, da je za čas odsotnosti nagrajen.

Zakon določa, da mora delodajalec vajencu zagotoviti povračilo stroškov v zvezi s službeno potjo in terenski dodatek na enak način in v višini, kot to velja za delavca, zaposlenega pri delodajalcu, ki usposablja vajenca. Ta ureditev ni smiselna, ker dodatno obremenjuje delodajalca. Smiselno bi bilo, da delodajalec nosi vse stroške prevoza in prehrane vajenca, ne pa tudi, da mu izobraževanje na dislociranem vajeniškem učnem mestu dodatno plačuje.

Zakon v prehodnih določbah predvideva, da bo država, s pomočjo sredstev Evropskega socialnega sklada, v prehodnem obdobju do 31. 12. 2021 sofinancirala stroške nagrade vajenca in strošek mentorja v podjetju ter nadomestila stroškov prevoza in prehrana (cca. 3000 EUR za 56 tednov usposabljanj). Zakon bi moral financiranje stroškov delodajalca-izobraževalca urediti sistemsko, da bi bili stroški delodajalca pravičneje razporejeni med državo in delodajalce.

* * *

Za poročevalca na seji Državnega zbora je bil določen državni svetnik Rudi Matjašič, mag. posl. ved.

Mitja Bervar, mag. manag.
predsednik

